

FAMILIAR

DIARIU BELETRISTICŪ ȘI ENCICLOPEDICŪ-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

Din scrierile inedite alui SIMEONŪ BĂRNUȚIU

II.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Cu privire la jureprudența.

(Urmare)

Regulamentul școlar alcătuit în anul 1851 de către o comisiune rânduită de domnul Gr. Ghica avea amăsurat intențiunilor acestuia, să reinvia învățământul națională aprăpe nimicitu prin reforma lui M. Sturza.

În acestu regulamentu se dispune înființarea a patru facultăți: filosofă, dreptu, teologiă și medicină; și fiindcă învățământul superioru se potea înființa numai atunci cându cursurile secundare ar' fi formatu pentru învățaturile lui elevii trebuincioși, avea șe se reformeze și perfecționeze mai întâie învățământul secundarū. Și de acea cursurile superioare nu sau potutu deschide decâtu numai în a. 1856 și anume întâie acele ale facultății juridice totu în localulă Academiei, și abia în 1860 octomvrie se strămută cursurile superioare în localulă de astăzi alu universității, formându-se 3 facultăți: acea filosofică cu două despărțăminte, filosofia propriă și matematica, acea juridică și acea teologică.

Simeonū Bărnūțiu a fostu profesorū mai întâie la facultatea juridică cu catedra de dreptulă publicū și constituționale și-a gințilorū, iar' după acea și la facultatea filosofică prelegându filosofia ca atare. ¹⁾ Nu voimū a desfășura activitatea des-

voltată de densusu ca profesorū a facultății de dreptu nice direcția în care și-a desvoltatū lucrarea, ci ne mărginimū a publica, precum am promisū mai susū în biografiă, ¹⁾ — *discursulū țenutū de Bărnūțiu cu ocasiunea inaugurărei tuculăței juridice în academia din Jași la 7. Marti — 24 Februarū 1856.* — Discursulū acesta pōrtă titula: *importanța jureprudenței și e următorilū:*

Înrāmū, Domnilorū, în o carieră șcientifică, în cariera jureprudenței, care deși nu voimū a o numi cea de întâie între tōte șciințele omenești în totu respectulū: dar' cu tōte aceste potemū țice cu tōtă securitatea, cumcă acea șciință înțrece pre tōte celelalte atātū cu folosulū practicū ce revarsă din dēnsa preste individui și națiunī, cātū și cu estensiunea și profundețea sa: încātū juristii romanī nu se îndoiră a o defini țicândū că ea este „*cunoșcința toturorū lucrurilor domnețeeși și omen. și.*”

Iacă ce întindere are jureprudența, Domnilorū! și singurū din acēta definițiune, singurū din acēta întindere a sa noi amū potea se-i măsurāmū importanța care o are pentru omeni și națiunī; cu tōte aceste voimū se rostescū câteva cuvinte despre necesitatea aceste șciințe, care după a mea părere, atātū e de înaltă, încātū fără de

¹⁾ Xenopolū și Erbiceanū: acte și documinte pag. 175 seq.

¹⁾ Nr. 4. pag. 53.

luminele ei nu p^ote s^e fi^e secur^u și fericit^u nice un^u om^u nice o na^{ți}une.

Și mai ^ânt^âi^u v^e întreb^u Domnilor^u, spune^{ți}-mⁱ, care proprietari^u de naie î^{și} va încredin^{ta} naia unui om^u, care nice n^{au} învă^{ta}t^u arta guvern^ărei, nice n^{au} guvern^{at}u naie vreo-odată? S^eu care căpitan^u de naie î^{și} va lua în servici^u neșce pilo^{ți} și matrozⁱ, cari nice nu cunosc^u pericul^u m^ărei, nice nu ș^{ci}u s^e fac^u func^{ți}unile unui pilot^u și matroz^u? Spune^{ți}-mⁱ care proprietari^u de moș^ă î^{și} va încrede moș^ă unui om^u, care nu ș^{ci}e nemica din economi^ă? S^eu care om^u cu min^{te} voin^{du} a-șⁱ edifica un^u palat^u, va lua un^u architect^u care nu pricepe nemica din architectur^ă? Acum dac^ă nu-șⁱ încrede nice macar^u un^u privat^u vie^{ta} și averea la omeni ignoran^{ți}: cu cât^u mai pu^{ci}n^u s^e cuv^{ine} ca s^e încred^ă na^{ți}unea la neșce omeni ignoran^{ți} și r^ei guvern^ărea a tot^ă patri^ă, care cuprinde în sine vie^{ta}, averea și on^orea nu a unor^u priva^{ți} ci a na^{ți}unei întregⁱ! Deci dar^ă cu cât^u e de mai mare pre^țu teritoriul patriei întregⁱ decât^u o moș^ă și cu cât^u e mai scump^ă vie^{ta} na^{ți}unei întregⁱ decât^u vie^{ta} unor^u călăt^ori, pre cari i periclitz^ă un^u căpitan^u ignorante, cu atăt^u e mai de mare inportan^{ță} și arta jurepruden^{te}i, cea ce înv^eta pre na^{ți}une cum are de a s^e guvern^ă în timpurⁱ de pace, și ce are s^e fac^ă ca s^e se salveze când^u este amenin^{ta}t^ă de pericl^u.

Este adev^{er}at^u cumc^ă t^ote ar^{te}le și t^ote ș^{ci}in^{te}le sunt^u folositor^e și chiar^u necesar^e, înș^e ele numai atuncⁱ vor^u aduc^e na^{ți}unei folosul cel^u mai mare precăt^u s^e p^ote, când^u vor^u fi aplecate la scopur^{ile} na^{ți}unei de o jurepruden^{ta}, de o politic^ă săn^et^os^ă.

Acest^u adev^{er}u voiesc^u al^u lumina cu ore-câte esemple. Filosofia e ș^{ci}in^{ta} ș^{ci}in^{te}lor^u, spiritul^u reptore al^u tuturor^u, dar^u p^ărerile filosof^olor^u atăt^u sunt^u de diverse, precăt^u sunt^u de diverse și curioșe și sistemele lor^u: încăt^u un^u sust^{en}u a fi drept^u chiar^u acea ce altora s^e pare a fi nedrept^u. Aristotele ap^ăra serbitutea, Kant arat^ă cumc^ă serbitutea e contradic^{ți}une în contra natur^ei, ca cea ce nu s^e p^ote un^u în conceptul^u omului, care cuprinde în sine libertatea ca o not^ă esen^{țial}ă; Hegel dice, că unde este introdus^ă serbitutea acolo așa e drept^u ca un^u omeni s^e fie servⁱ, și unde este introdus^ă libertatea, acolo așa e drept^u ca un^u omeni s^e fie liberⁱ după massima: tot^u ce esist^ă e raționabile adev^{er} conform^u cu ra^{ți}unea și tot^u ce e conform^u cu ra^{ți}unea debe s^e esist^e necesar^{mint}e. Iac^ă ce disonan^{ță} numai între 3 filosofⁱ; din ac^{est}ă încurcătur^ă numai jurepruden^{ta} ne p^ote sc^ote, fiinduc^ă jurepruden^{ta} dice: lăsa^{ți} filosofⁱ în pace ca s^e fac^ă cercet^ări fie-care precum î-l^u taie capul^u și precum vede el^u cu a sa ra^{ți}une privat^ă, iar^u când^u cere necesitatea ca ore-care m^ăsur^ă s^e se pun^ă în lucrare, atuncⁱ are s^e vad^ă ra^{ți}unea na^{ți}onală care m^ăsur^ă s^e cuv^{ine} a s^e pune în lucrare și Aristotele, Kant și Hegel nu vine în adunarea na^{ți}onală ca dictator^u ci numai ca un^u membru cu un^u vot^u ca ori-care altul^u. Vede^{ți} Domnilor^u că jurepruden^{te}i e supus^ă în

ore-care respect^u chiar^u și filosofia, care alt^ucum are privilegi^u de a critica pre t^ote ș^{ci}in^{te}le.

Înș^e de alt^ă parte filosofia face for^{te} marⁱ servit^{ie} jurepruden^{te}i; jurepruden^{ta} adev^{er}ă debue s^e fie o sistem^ă de adev^{er}uri practice, și *Lógica* i d^ă principiele fără de cari ac^{est}ă sistem^ă nu sar^u potea închia și întemeia cum s^e cuv^{ine}; jurepruden^{ta} s^e ajut^ă cu *Ethica*; ce e drept^u jurepruden^{ta} înv^eta pre omeni a-șⁱ cun^oșce dreptur^{ile} și d^etoriele cele juridice, ea nu propune d^etoriele cele etice, înș^e presupune cu t^ote aceste cumc^ă na^{ți}unea nice nu este o maș^ă după idea lui Schläzer, nice numai o form^ă deșart^ă și m^ortă după Kant, nice numai un^u agregat^u, o adunătur^ă esternă după min^{te}a lui Haller, ci este o fiin^{ță} vi^ă, și morală, și *din ac^{est}ă causă jurepruden^{ta} cea adev^{er}ată nice odat^ă nu desparte statul^u de morală, de religiune, de cultură; după jurepruden^{ta} cea adev^{er}ată statul^u — civitas non carcer est, și politica cea adev^{er}ată și săn^et^os^ă s^e înș^oriază de politica aventurierilor^u, cari religiunea și morala o toleriză și o adoperă numai ca înș^oriament^u spre a întimida pop^oral^e pentru ca ei s^e fie asecura^{ți} bine în a lor^u domina^{ți}une arbituar^ă și despotică.* Jurepruden^{ta} trage folose mai încolo din *Psychologiă* așa, că psihologia înv^eta a cun^oșce patimele și caracterul indivi^{du}lor^u și a-l^u na^{ți}unilor^u, dac^ă p. e. ore-care individ^u s^eu popor^u e preocupat^u de patima domina^{ți}unei s^eu a cucerirei s^eu dac^ă e aplicat^ă spre serbitute și ușor de cump^{er}at^u, și-apoi politica le î^e în vedere t^ote aceste când^u d^ă precepte, cu ce pop^ora și sub ce condi^{ți}uni are s^e fac^ă na^{ți}unea alian^{te} și confedera^{ți}uni, și cum are s^e se feresc^ă de na^{ți}unile inimice; tot^u după cunoș^{tin}țe psihologice s^e îndrept^ă na^{ți}unea și atuncⁱ când^u alege bărbatⁱⁱ de cari are lipsă pentru func^{ți}unile guvern^ărei, atuncⁱ înc^ă presupune că cei ce sunt^u mai pu^{ci}n^u egoiș^{ti} și mai nepasiona^{ți} și cei ce au mai mult^ă înv^eta^{tu}ră, aceia au și min^{te} mai mult^ă și tot^u-odată și inimă mai devotată spre a ap^ăra libertatea comună și fericirea comună.

Asemene folose trage jurepruden^{ta} și din celelalte ș^{ci}in^{te}: ce ar^u folosⁱ Geografia, ce ne înv^eta, cari ț^{er}i sunt^u munt^oșe, și cari sunt^u plane, unde p^ote s^e înflor^eșc^ă agricultura, industria și comer^{ci}ul^u, cari ț^{er}i au marginⁱ naturalⁱ, și cari n^{au}, dac^ă nu le-ar^u apleca politicul^u t^ote aceste cunoș^{tin}țe la folosul public^u, înș^e politicul^u conduce tăietura pădurilor^u în munte ca s^e nu s^e stărp^eșc^ă, el^u priveghiază asupra pășunilor^u, asupra arginaturei fluviilor^u; el^u usc^ă lacurile unde cere folosul public^u, s^eu le întocmeșce pentru comer^{ci}u, pentru industri^ă și agricultur^ă, și în urmă întăreșce ț^{er}a cu marginⁱ artificialⁱ unde lipsesc^u marginⁱ fireșci tari și secure? — Ce ar^u folosⁱ istoria, acest^u ochi^u ra^{ți}onale al^u omului, dac^ă nu i-ar^u adopera politicul^u înv^eta^{tu}rele spre folosul na^{ți}unilor^u? istoria astă^{zi} e ș^{ci}in^{ta}, nu e numai o Cronică cum era mai demult^u, ea spune fapte, și predic^ă principie, și ne duce de m^ănă ca un^u credin^țios^u amic^u ca s^e ne arete mormintele, în

cară au cădută națiunii întregi, și pentru ce au cădută; însă ce valoare, ce preț ar' avé tóte consiliile istoriei dacă nu le-ar' apleca politica la folosul națiunilor? în adevărú prea puținú: istoria însuși n'ar' fi atunci mai multú decâtú o petró sepulcrale, pe care ar' sta scrisú epitafíulú fatale „*homines stultos experientia non facit prudentiores.*“

(Va urma.)

Imnù de gratulare

Inchinatù Înaltú prea Sântitului Archiepiscopú și Mitropolitú alú Bucovinei și Dalmației Domnului Domnú

Dr. Silvestru Morariú Andrieviciú

cu ocasiunea sêrbarei iubileului de dece ani de Archierie —
9 Maiú n. 1890.

*Dece ani de Archierie
Ai luptatú Preasfîntíte
Cu atâta bărbăție
Pentru turmele-Ți iubite,*

*Că ađi strigă totú poporulú
Ortodoxilorú din țeră:
»Sê trăiesc' Archipăstoriulú
Și cu 'ntelepiciunea-I rară«*

*„Mulți, mulți ani... sê cărmuiescă
A besericeii naie sfântă,
De Dușmani sê o scutescă
Cu puterea Sa ne'nfrântă,«*

*„Iar' pe noi — falangă tare —
Sê ne vedă 'ntr'o sêmțire,
Făcândú zidú de apêrare
Pentru-a noastră moșcenire!“*

*„Mulți ani... Bunule Părinte
Tată alú celorú sêrmani,
Ne rogămú la ceriú ferbinte
Sê trăiesci încă mulți... ani!!“*

Unú fiú de plugariú.

VISULŪ POETULUI.

de Carmen Sylva.

— Cetitú de Augusta Auctóra (Regina României) în ședința festivă din 6 Aprile n. a Academiei române. —

Călărisemú drumú lungú și imi întinsesemú trupulú ostenitú pe patulú aședatú în vechiulú castelú.

Vinulú ce mi sê dădusê spre întărire și spre somnú, străbătusê prin vinele mele ca unú cântecú, măsura căruia o bătea rosulú vermelui, ce sê mișcă și sfredeleşce în lemnăria casei.

Mê trudemú sê rêtênú vederile ce sê legănau în jurulú meu, cuvintele ce audiam. Mê plecâi și luâi alăuta în mână, ca sê resune prin ea, ce mi-sê părea mai încântătoriú decâtú ori-ce melodie. Dar' mâna-mi pică josú cu alăută cu totú, lunecândú iute pe mătasa ce mê acoperia. Sfeșniculú celú greu de argintú își asvirlea lumina s'a purpurie prin genele-mi jumătate închise, și picăturile de cêră, ce curgêu din elú, aruncau umbre înfricoșate de formă fantastică.

De-odată sê făcú nópte, o nópte négră, de-i potêi pipâi negrêta și de-i sêmțiai trupesce négră-i greutate. Sê părea, că acea nópte sê plecâ din spațiulú nemăsuratú, dintr'o boltă imensă și nepetrusă, ca uriașe stindarde de doliu, anunțândú tuturorú mórtea lumei întregi, mórte fără lacrimi, căci închisi erau, și storși, și lipsiți de viêtă toți ochii.

Din acéstă liniște înfricoșată isbucni unú sunetú, ce eșia din fundulú adêncurilorú, din adênculú pământului, nehotărítú și întunecatú, dar' gróznicú. Stejarii cei falnici și fagiú cei înalți fură cuprinși de unú frémătú, ca și cum ar' fi scuturați de vijelie; și pe urmă stătură érași drepti, fără sufletú, înmurmuriți. Gróza-i apucasê.

Cumplitú sê audia venindú ceva. Părea că s'a trezitú bálaurulú celú înfricoșatú, care jace în colăcitú împrejurulú pământului gata alú inghiți. Sê audia, dar' nu sê vedea. Înțelegéi, că e o grózăvenie, căci scara de stejarú scrișnia sub rostogoliturile sale totú mai apropiate. Sudori de mórte mê acoperiau; de frică mi sê redică pêrulú vëlvoiu. Dreptú în picióre sárii, sê scapú de primejdie, câtú mai era timpú.

Ochii sê ațintiră atunci asupra patru uși de stejarú, mari și grele. Nu le vedusêmi mai'nainte și rămăsêsê deschise, Genunchii imi tremurau, gleznelé imi erau fără putere; dér' mê aruncaí cu iutelă spre ântâia ușe și pusêi mâna pe brósca-i ruginită, întorcândú întrênsa mâiestrita ei cheiă de ferú, tocmai cândú bálaurulú ajunsêsê sforaindú și sbierândú. Mê asvêrliú îndată spre a dóua ușe: la fiecare pasú tremuram și potichniam, și-o închideam tocmai cândú sê svêrcolia spre dênsa urlândú necunoscuta și nevêduta fiară. Numai în genunchi potui ajunge spre a treiá ușe: spre a patra mê

tiram ca unu verme. Scârșni ușa de ștejaru cându sê isbi într'ensă cu potere, ce nu vedeai și nu pricepai: iar' eu jăceam josu pe scânduri, întinsu fără suflare, plinū de fioru de mörte, luptändu in peptu-mi sê iau aeru: Numai cu încetulu rēdica capulu și-lu răzimai pe mână, și mē pusēi pe gânduri.

Ce vedenie! Mē uitam și mē uitam și vedeam, că acea gróznică și cumplită fiară, necunoscută și nepipăită, nu era alt'ceva decâtu chiar' eu însumi și frica ce mē încinsesē. Rușinea mē cuprinsē din crescutu până in piciorē. Sărīi in susu și mē prefăcūi într'unu verme de uritulu friceii mele. Trăsēi sabia din tēcă, dādūi in lături zāvorele ușei. Cu o împinsătură de pecioru ușa sē deschisē întregă cātū era de mare. Eram gata de bătaia, cu dinții încleștați plinū de bărbăția in contra slăbițiunei mele. Ochii sē îndreptară spre o galeria lungă, necunoscută. Prin ferestrele-i colorate sclipia lumina rece a fulgerelorū, ce urmau cu repeđiciune unulu după altulu; iar' trāsnetele și furtuna clătinau vechiulu castelū din temelile lui, înfipte in adēnculū stāncilorū.

Iar' bălaurulu informū, nenumitū, fără ființă, fugi dinaintea mea in acea galerie lungă, de totū lungă, străbătută de fulgere. Numai eu singuru rămasesemū pe locu, eu singuru cu frica mea in inimă. Pășiam înainte cu sabia golă. Fulgerele imi încungiurau capulu. Ferestrele sē sbuciumau. Despre pădure venia unū vuetū ca vuetulu mării. Printre turnuri și preste acoperemētū stāteau spēndurate strigātele de dorere a sute de mii de glasuri, anunțändu noptii, prin urlete, fapte tainice și înfricoșate. Despre ele nu auđisē încă ureche omenescă, și nici că era ele sē esă din adēncitele ziduri ale castelului: sute de voci însă le trimbițau acum prin furtună și întreaga natură in rēsvrățire le detuna cu vuetū și cu trāsnetū.

Eu mē ducēm totū înainte in galeria, ce sē întindea necontenitū totu mai departe; până-ce ca din nāprasmă unū bățu mi sē întinsē dintr'unu zidū. Māna-i era ferecată cu feru. Ea imi făcū unū semnū. Cum pusēi māna in acea mână, fusēi trasū de o tārē uriașă, ne mai pomenită, și într'o clipelă străbătui zidulu in cea parte. Acolo sē înalța dreptū in susu spre ceriū, până'n norii cei fulgerători, unū turnū, care in josū da priveliștea unor adēncimi neinchipuie. Din boltile ei întunecósē sē urca o scară îngustă, părăsită, umedă, putredă, fără capetū. Pe dēnsa mē trăgea necontenitū in susu māna cea nevēđută. Mē suiam și mē suiam, și érāși mē suiam. Printre lumina fulgerelorū zāream in înalțimi scara. Ea sta in aerū, fără sprjinū; multe trepte i-i lipsiau. Înălțimea ii era nemēsurată. Mē suiam, și māna de feru mē trăgea totū in susu pe tr ptele cele șubrede. Mē suiam fără a mē opri, fără frică, plinū de siguranță, sărindū cu ușurintă peste lipsuri. Mi-sē părea, că vedū ceriurile deschisē de-asupra norilorū și a furtunilorū, și că de-așū striga spre ceriū și așū pune o întrebare, elū singuru, scumpulū ceriū, ar' tremura, sē nu fie prefăcutū in nōpte întunecósă. M'am suitū

și m'am suitū! De-odată stātui locului! Ajunsesemū la unū acoperișū, d'auritū și negru, de era și nu era. Șindrițele ii erau sparte și in nōpte printre fulgere sē iviau lēturile góle, printre care pica cu sgomotū grindina, de înghețau pāreții turnului, și sē redica din fundulu lui tocmai de josū unū rēsnetū ca de stānci, ce sē rostogoliau unele preste altele și ca de mii de lovituri de mii de tunuri cu giulele sparte.

Și pe cea din urmă trēptă subțire māna ce mē țenusē până acum, mē slobođi și o vóce aspră și întunecată, dar' cunoscută grāi: »Uită-te spre mine! Mē cunoscī?»

Vēđui atunci lângă mine, pe mine însu-mi, in dāoatū cu față palidă, spāriată, cu ochii boldiți și încremeniti, fără lumină, primeșdiosi ca și afundulu de sub mine, fără voință, fără viētă. Iar' glasulu sē auđi érāși: »Eu suntū îngāmfarea ta. Nu te cuprinde spaimă cândū îți indrepti vederea spre mine? Nu te cutremuri de scara cea prea subțire pentru amēndoi, pentru tine și a ta îngāmfare? Óre nu suntemū pré grei și scara pré șubredă? Uită-te cum sē incovăesce!»

Și de-odată isbucni unū risū atātū de înfricoșatū, încātū trāsnetulu resuna ca vuetulu linū alū valurilorū, pe lângă acelu hohotū. Din adēncimea adēncurilorū eși rēspunsulu purtatū de miile de glasuri ale iadului. Auđiam, inmārmuritū și cu inimă înspāimāntată, cândū, pe neașceptate māna de feru cea nevēđută mē împinsē de sē rupse scara cu trāsnetū. Cautam sē așēđi piciorulu pe o trēptă, dar' picam totū mai josū, lunecāndū dela o trēptă la alta, de-abia atingāndū-le cu vērfulū piciorului. Inzādarū imi inchipuiam, in nebulnia mea, că umblam, căci mē învārtiam ne'ncetatū in josū și totū mai josū spre gaura deschisă. In sfērșitū atinsēi in fundū nōptea cea mare, umedă, înspāimāntătóre. Inainte de a ajunge și de a mē sdrobi de pāreții cei stāncosi, resună unū frēmātū sēlbatecū, unū vuetū ca de ape, ce sē asvērliau cu potere.

Picau apele pe pietre, fără rēnduielă și fără cale. Auđiam cum ele ferbeau sē împingeau impetuosū printre stānci, ca și cum ar' fi mānate de lovituri de trāsnete repețite. Î-mi încremenī ochiulu la acēstă privelișce a vigeliei. Dar' cu încetulu lumina sē făcū in boltă și o lumină ce venia din josū. Pāreții sē roșiră de gīurū impregiurū. Atunci printre tunetele ne'ncetate și vuetulu apelorū spumegāndū auđii fără voiă vorbele ce-mi erau șoptite mie »Pecatū! In apele aceste poți sē-ți satisfaci setea de rēsbunare. Aci curge sānge — bea!»

Cuprinsū de gróză imi întorsēi capulu: O cupă de aurū sē plecā spre riu, sē umplū până in margine. O mână nevēđută imi dede cupa, đicēndū érāși — bea! Fumega cupa de cuprinsulu ei, ce imi atingea buzele: »Bea! Priveșce! Tu ești in poterea rēsbunārei tale, ea te striveșce! Bea sāngele ce era sē curgă prin māna ta.»

Și in fața mea ardeau proprii mei ochi, ca nișce cărbuni firoși. Cum? Ochiulu meu ast'felū sē uită sēlbatecū? întrebai. Bea! și-ți voi rēspunde in urmă. Iar' eu sorbiī de-odată până la cea din

Somnul dulce alü nevinovätei.

urmă picătură cupa cea plină, cu acea căutătură de tigră în ochi. Băusemă totu, iar' cupa sărise în apa ardătoare care clocotia și săria în susu în spume stropitoare. Prin vine îmi trecu iute beutura până ce-mi umplu inima. Dar' nu intră în mine focu! nu! ci dorerea, dorerea sângerôsă a întregi omeniri, care linu dar' neimpăcatu se aședă în inima mea. Nu mai sciam, nici sântiam ceva de răsunare. Dorerea mă cuprindea, precum acopere valurile pe celu ce se încă, și începui a plânga cu glasu: »O! Dă-mi drumul! Fă-mă de piétră, mi-să rupe inima în două, îmi ese sufletul. Nu mai vrău se suferu dorerea.«

Și de-odată, ce minune! Stâncile se mișcară încetu, încetișorū. Abia-mi lăsară locu se trecu printre dênsele și îndată se închiseră îndărătul meu cu unu trăsnetu cumplitu. Stam incungiu-ratū de o pietrăriă golă, sdrobotită și dărimate. Lumina lunei se revărsa într'insa.

Dării acolo o arătare, care ședea tăcută, învăluită într'o mantie mare. Pe genunchi avea o inimă de piétră. O redică. Fără a vorbi unu cuvântu, îmi dete inima în mâni. Ca unu boțu de plumbu, greu de totu îmi zăcea acea inimă în mâ-nile mele. Ce se facu cu dênsa? întrebai! Și propriul meu glasū mi se întorsē îndărătū dela celū care ședea colo tăcutū și nemișcatū.

»Voi ai să fii rece, rece ca piétră. Voi ai să fii vindecatū de suferință și de dorere. Ia-ți acum inima ta cea de piétră și te aședă lângă mine, la lumina lunei, între aceste stânci sfărimate. Aci nu e dorere, la omulū de piétră.« Infuriatū redicai inima în susu de-asupra capulū meu cu amândouē mâ-nile și strigai: »Fii dar' sdrobotită!« Dar' ce priverișce! Inima se sdrobi în două de arătarea ce era inaintea mea și pică josū sfărimate în bucăți.

Atunci se făcu nopte, nopte grea și negră. Și cum ea mă împresura, șopte mă cuprindeau cu cântece de jale și-mi atingeau pieptulū. Mi se dî-cea: »Ești creatorū? Tu? Creatorū? Pentru-că îți curgū de pe buze vĕrsuri? Ce bietū de cântă-rețū! Dar' ce ai făcutū tu, ca se pui lumea în mișcare, ca gemetele tale se pĕtrundă din gene-rațiă în generațiă? Veđi tu ore, decă viēta nu-ți trece peste viēta, decă sufletulū tĕu nu e su-fletulū lunei întregi, decă cuvintele tale nu pĕ-trundū din vĕcū în vĕcū, și în vĕculū vĕcurilorū?«

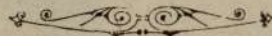
Iar' eu mă svĕrcoliam în patulū meu și mă ve-deam pe mine însu-mi, cu ochii infundați, cu bu-zele sângerate, cu dinții scrișnindū, pipăindū în aerū, rămânendū cu degetele tremurătoare. De-odată se făcu lumină împrejurulū meu, și lumina eșia din patulū meu de dorere. Miroșū de mii și mii de flori mă împresura, și dintr'unu nourașū se desfăcu, încetu încetișorū, ca unu visū, feciōra cea mai frumōsă ce o vĕđu vre-odată ochiū omenescū. Ea pusē degetele ei cele gingașe pe fruntea mea, îmi redică mâna în susū, luă alăuta mea, și șopti ca vĕntulū celū dulce de sĕră din luna lui Maiū: — »Nemurire! Celui curatū i se dă nemorirea! Ascultă-mi versulū! Eu suntū cânteculū! Am venitū la tine. Nu mai plânga!« — Și-mi tersē cu buze

nesărutate lacrimile mele, și-mi sĕrută ochii uđi de plânsū. »Ești alū meu!« îmi dîse ea. »Nime nu te pōte învinge, nime nu te pōte sdrobi. Ori câtū te-ar' atinge lumea cu dorerea, cu ispitele, cu mic-șurătatea ei — ai scăpatū de acelu potopū! Nōptea nu te mai pōte cuprinde. Ești alū meu! Pentru tine nōptea va fi plină de vĕdenii ceresci. Părăsesce te numai pe tine însuți și fii întregū alū meu!« Și glasulū ei se redica dulce ca dintr'o strună, mișcată ușorū de vĕntū. Din buzēle ei eșisē ce căutasemū neincetatū. Nu mai poteam resufla. Nu mai eram culcatū în patulū meu. Spânduratū eram fără greu-tate în aerū. Eram eu singurū ca unu sunetū. Intrĕga mea ființă se prefăcuse într'unu sunetū ce se revărsa ca o rază a ei, ca o suflare de pe bu-zele ei. Înțelesēm vecinicia. Răpitū în înălțimi, nu mă mai sĕmțiam pe mine însu-mi, nici în lăuntru nici în afară. Eram fără vedere, fără auđū, fără greutate: o rază eram din lumina cerescă, ce rĕ-suna susū, se mișca în mii de colorī și în neinchi-puite forme.

»Destulū! e ciasulū! la vecinicia mea!« Atunci tōte se linișciră împrejurulū meu, și sĕmții, că tru-pulū încă viu era. Cânteculū mai rĕsună sburândū. I-i zării mantia luminōsă, mâna-i gingașe și aprinsă purpuriu, ca frunđele unei rose. Arătarea cerescă îmi făcea semnū spre dênsa.

Ca se o vĕđū mai bine, deschideam ochii mai mari, ca se nu-mi fugă din vedere frumōsa arătare. Atunci vĕđui iarăși patulū și sĕșniculū de argintū din care curgea ca lacrimi cĕra. Sōrele ce se redica la răsăritū măretū, îmi pică în ochi cu rađele sale luminōsē. Ele îmi atingeau fruntea și îmi arătau încă giurū împregiurū colorile ceresci ce îmi infășurasē cugetările. Redicai mâna, luai alăuta și înalțai din strunele ei spre ceriū sunetele ceresci, ce-mi umpluse auđulū în aiurări nețĕrmurite. Pe frunte sĕmțiam încă sărutarea, ce-mi dăduse cân-teculū.

Eram fericitū, nemĕsuratū de fericitū, și feri-cirea îmi părū atātū de nemĕsuratā, încātū somnulū ușorū alū deminetei mă cuprinsē din nou: dar' în curundū mă tređi ciripitulū pasĕrilorū, cânteculū lorū de laudă alū vecinicii.

Versuri închinatē...

*De-aș putea pe unū momĕntū,
Pân' la Tine se m'-avĕntū,
Ți-aș șopti, că ȝia 'ntrĕgă
Totū flința Ta cea dragă
Sē ivește 'n alū meu gĕndū!*

*Și cu lacrimi și cu dorū —
Tu crăiasa basmelorū —
Te-aș ruga mereu și cĕra,
Dōr' de milă și de jele
N'ai rĕșpingē alū meu amorū!*

A. Băllbanū.

IUBIREA CEA DIN URMĂ.

— *Novelă.* —

(Urmare)

II.

In ziua următoare doi omeni ducându un coșciug apucau drumul spre cimitierul dela Guerande. Trei persoane urmau modestul convoiu: băeșita, orfelina și Pascalu. După-ce se aședă corpul în grópă, și pe mormentu se împlântă o cruce de lemn, Bretana bătocelor sârôse se întorsē la coliba sa, și Kersaint se dete la o parte lăsându pe tinēra copilă se-și deplângă linișcită pe sērmana ei mamă.

Inima omului are putere mărginită atât pentru dorere cât și pentru bucurie. Inima este un instrument, ale cărui corde, fiindu prea întinse se slăbesc de sine potându-se rupe în totu momentul. Chiar' escesul mahnirei aduse pușină linișce în sufletul Michelinei. Suspinele, din cauza violenței cu care isbucniseră i-î încetară. Când vedu Pascalu că copila i-și șcerge lacrimile, se apropiă de ea. Dulce o chiamă pe nume și o întrebă dacă se sēnte în stare de a vorbi cu elu. Ea i-i rēspunsē afirmativu prin unu sēmnu din capu. Atunci pentru ca se-o distragă cu vre-o priveliște a naturii care se-i reînvieze doliul sensașioniloru sale, o conduse afară din cimiteru și o făcu se ședă pe unu dēmbu acoperitu cu ierbă și cu flori de tōmnă, adăpostitu sub frunșul unor nuci pe cari sōrele frumoșei demineți i-i desmerda cu razele sale line și aurite. Până în acestu momentu Pascalu nu veduse copila mai de-aprōpe, ci numai în trecātu. Sarcina dētorinței ce și-o luasē asuprași i-i abătuse gândirea și atenșiunea dinspre ea. Unu sentimentu de admirașiune i-i cuprinsē de-odată inima privindu frumșeșile ce imboboceau în ea și pe cari aspra suflare a nefericirei nu i-le potuse atingē.

Michelina abia era de șesespredēce ani; portul ei nu era celu bretonu, decoltatu, de altmintrea atât de pitorescu în acesta parte a Bretoniei. O rochiă de lână sură, spălătocită fără îndoială prin multa portare, i-i desemna perfectu talia sa subțire, svelță, încă fragedă, dar' plină de farmecū. Sub unu șalu largu albastru, legatu crucișu preste peptu, i se vedeau umeriș neteșți în conturi rotunde și încântătoare. Ca unu pistil mlădiosu și albū se înalța grumaziș ei cu eleganșă din acestu vestmēntu modestu. Pascalu se aplecă pușin pentru a-i spriginu cu precaușiune capul āngerescu acoperitu de unu pēru mai negru decât abanosul. Dulcēta ei naivă, delicatēta-i plăcută, armonia cerēscă în forma și în espresiunea trāsuriloru acestei frumoșe copile, numai Greuze singuru, pictorul grașiloru duiōse, ar' fi potutu se le reproducă cu o veritate magică și mișcătoare. Pascalu, cu totă serioșitatea spiritului sēu și solemnitatea momentului, nu se putea sătura de-a privi

la modesta și strălucitōrea copilă. Trebu se-și deasilinșta ca se-și abată privirile dela ea.

— Înainte de a mă despărți de d.-ta, Micheline, i-i dīse elu, mai am se-mi împlinescu o ultimă dētorinșă. Te întrebū despre proiectele ce le ai. Întēmplarea, sēu mai bine dīsu, Providenșă, care m'a făcutu se-ți fiu amiculu d.-tale pentru o dī, mă îndētorēză de a mă ingrigi de presintele și viitorulū d.-tale. Încrede-te mie și spune-mi ce ai de gându se faci și dacă ai rudenii la cariș îți este permisū se-ți cauți asilū.

Michelina se uita la Pascalu cu o dulce espresiune de mulțumire, apoi i-i rēspunsē, vorbindu-i din adēnculū inimei:

— Domnule! mulțumescū lui Domnedēu, care țī-a îndreptatu pașii cătră mama mea și cătră mine. Cea-ce ai făcutu d.-ta cu noi, mă îndētorēză se-ți spunū cine suntū și cine a fostū familia nōstră.

Apoi continuă îndată:

— Suntū născută la Saint-Nazaire. Tatălū meu era acolo corsarū; numele lui era Petru Chabry. Timpū de vre-o cățiva ani tatălū meu îi mergeau trebile bine, cându de-odată nenoroculū se descarcă asupra capulū sēu. Perderea unu procesū ce i-sa intentatu cu privilegiulū naufragiariș duorū corăbiū care erau ale lui, și falimentulū fraudulosū a unu negușatoriū cu care era în afaceri comerciale, i-lū ruinară în câteva dīle. Sub apēsarea acestorū două lovituri era aprōpe se pieră.

Cu tōte aceste se întramă, dar' deveni posomoritu, artăgosu și supērāciosu. Elu dīcea că a cădutu blăstamulū preste munca lui și cu îndērētnicie refusa de a-se pune iarăși pe lucru. Se dēdū îndată bēuturile ca se-și uite necasurile și ori-ce speranșă de-ași mai repeta curagiulū și voinșă dispărū. Ce-amū avutu se suferimū în urma acestei schimbări în obiceiurile și caracterulū nenorocitulū meu de tată, mai este lipsă a-ți descrie domnule? Sănătatea mamei mele și așa destulū de șubreșă, nu întârșiă a i-se sdruncina greu. Fără îndoială că atunci prinsē rădācină în inima ei gemenelē rēului, carele, vai, avea se-i curme firulū vieșii.

Acī Michelina intrerupsē vorbirea; căci unu valū de lacrimi i-i înabușī vōcea. Câteva minute trecură până se-și pōtă urma istorisirea.

— Mama mea, continuă ea, deși la aparinșă debilă, avea unu curagiū mare. Inima ei avea o energie care după corpulū ei nu se putea presēmți.

— Voia se cășcige familiei hrana de lipsă și sta ghemuită dīua și nōptea la o masă mică de cusutu. N'ar' fi eșitu nici-odată din gura ei vre-o plângere, ori vre-o imputare. Numai prin esemulū de curagiū și resignașiune cugeta mama mea a mai aduce pe tata la gânduri bune și la o stare dēmnă de elu. Biata mamă! câtū o admiram, câtū o iubiam! Cu câtă mulțumire și fericire i-i surideam lucrândū lângă ea! Observasemī că surisulū meu o însufeșă. Ast'felū petrecurāmū doi ani, doi ani pentru noi plini de suferinșe și neajunsuri. Într'o sēră, nu șciu fost'a lucru premeditatū ori întēmplare, tatălū meu cădū în mare. Nișce

pescari î-lu vëdură că dispare sub unde, dar' nu-lu potură mântuî. In ziua următoare corpul lui fû aflatû la țermurû, și mama mea, nobila mea mamă, lipindu-și buzele de fruntea rëce a nenorocitului, murmură suspinândû: Te iertû!

— Sufletû mărinimosû! dîsè Pascalû, a căruî peptû sè umfla la auçulû acestei istorisirî.

— Sôrtea ni sè mai îndulci, dîsè Michelina. Tôte ne merseră bine câteva luni. Sè părea că o influință norocôsă sa întinsû preste noi și mamei mele î-i venea a crede că chinurile nôstre erau sfërșite. Vai! inima ei nobilă sè înșela. Neno-roculû ne părăsîsè numai pentru timpû scurtû. Căci în curëndû avea sè-și înhațe prada. Unû corsarû avutû din Saint-Nazaire din amicû ce ne fusesè, sè făcû de-odată prigonitorulû nostru. Causa acestei vrăjmășii, o vei înțelegè-o îndată, domnule!

Corsarulû acesta are unû fiu, și acestû fiu a voitû sè mē ia de soçie, pe mine, o sërmană fētă fără avere.

Iritatû din cauza unui ast'feliû de proiectû, tatălû a constrinsû pe tinërlû sèu fiu sè se imbarce, apoi fiindû-că nu-i plăcea sè ne întelnescă pe mama mea și pe mine, și pentru-ca sè nu fie genatû de sërăcia nôstră, ne îmbiă cu banî ca sè ne hotărîmû a părăsî țera. Mama mea nu-lû învrednicî de rëspunsû. Cu tôte aceste, mama mea supunëdu-sè unui sentimentû de convenință și de demnitate, sè hotărî a sè depărta din Saint-Nazaire. Tocmai o rudenie, o soră a tatălui meu ne sfătuia sè mergemû chiar' la Parisû. Ne promisea a ne da acolo de lucrû. Atuncî vëndurâmû puçinele lucruri ce le aveamû și plecarâmû la Guerande, unde aveamû sè ne suimû în diligență. Deși slabă și suferindă, mama mea voi sè mērgă pe josû. Ea sè încredea în poterile sale ce nu le mai avea. Abia eramû pe la jumătatea mlăștinelorû sârôse și mamei mele i sè făcû rēu și leșină. . . . Celelalte î-ți suntû cunoscute domnule, adausè cu dorere tinëra fētă, căci ai venitû într'ajutorulû orfelinei și ai înmormëntatû pe sërmana mea mamă. . . .

La aceste cuvinte, vócea i sè stînsè într'unû nou rîu de lacrimi. După ce sè mai linișci puçinû, Pascalû o întrebà dacā mai are încā de gândû a merge la Parisû. Ea î-i rëspunsè că ar' avea intențiunea, cređëndû a sè supune ultimei voințe a mamei sale. De alt'mintrea ea-nu mai avea decătû o rudenie, și anume mătușa acea căreia î-i voia sè-i cēră asilû și protecțiune.

Încā în sēră acea Michelina, după-ce îngenuchiasè și sè rogasè la mormëntulû mamei sale, în cimiteriulû din Guerande, sè suî în diligență. Inima i sè sfășia de dorere, gândindu-sè că părăsia țera unde a născutû, împregiurimile iubite ale copilăriei sale, pământulû în care odihneau amintirile ei cele mai scumpe.

Poteai vedè silințele ce și le da ca sè nu isbucnescă în suspine. Pascalû Kersaint căuta sè o încurăgieze, dar' elû însuși n'avea destulă tărîe. În momentulû de a sè despărți de acēsta dulce

și frumôsă copilă, abia potû resista iubirei care-lû cuprînsè.

— Î-ți lasû o amintire, î-i dîsè elû, tremurându-i vócea, și dacā vre-odată vei avè lipsă de vr'unû sfatû, de vr'unû spriginû, de vr'unû devotamentû, aibî încredere și vino la mine.

Dicëndû aceste rupsè din notițulû sèu o fóiă de hărțiă, pe care scrisè cu creionulû câteva cuvinte și o dete Michelinei.

— I-ți mulțumescû! domnule, î-i rëspunsè ea; nu te voiû uita nici-odată.

Câteva minute după acea, călëtorulû nostru nemișcatû și gânditorû privia încā în direcțiunea în care dispăruse diligența.

(Va urma)

PATRIA.

— Schiță istorică. —

Aveam unû amicû alsacianû care era învëțătorû, după-ce fusesè soldatû. Elû eșîsè din armatā cu rangulû de sergentû majorû și cu medalia militară. Nu știu cum s'a întemplatû de nu-lû făcuseră oficeriû. Cândû își finisè timpulû de servițiu, colonelulû sèu îl sfătuisè sè rēmănā în armatā, propunëdu-i că-lû va face numai decătû adjutantû. Elû ar' fi ajunsû sublocotenentû cu finea anului, și trecândû odată preste acēstă trēptă, cine scie? decā nu s'ar' fi alesû din elû într'o dî unû oficeriû superiorû. Dar' elû nu se invoî. O dragoste îlû legasè ca de-o stâncă. Fiindû la regimentû, elû sta în corespondință cu o consătënë, personā dragălașă, onestă și cu creștere bună, fiica învëțătorului dela care Fridericû învëtasè totû cea-ce scia. Sergentulû-majorû rënunță de bunăvoie la speranțele de înaintare, cari puteau sè-i aducă o desilusionare; elû sè re'ntorsè în Alsăcia, trecû esamenele de învëțătoriu cu bunû succesû, sè cāsëtorî cu buna lui amică, și obtēnû după unû anû de dîle postulû de învëțătoriu în loculû socrului sèu. Léfa era îndestulitóre pentru nișce ómeni dedați la o viêtă modestă; medalia militară le aducea o mică rentă de o sută de franci, cari nu erau de desprețuitû și cândû amicii mei sè vëdusè dăruiți cu doi prunci frumușei își dîseră că suntû în stare a și-i cresce cum sè cade pentru patrie.

Mē dusesemû la finea vacanțelorû anului 1869, ca sè petrecû dōue sèu trei dîle în Mulhouse, la amiculû Ioanû Dollfus, și făcû o cārnitură, reintorcëndu-mē dela Mulhouse la Nancy, pentru-ca sè-lû cercetezû pe Fridericû, fiindû-că îi promisesemû de multû timpû. Nici frate sè-i fi fostû nu m'ar' fi potutû primi mai bine. În căsuța lorû pentru mine nu era locû. Luăi o odaia în ospătaria din satû, care era țenută curatû după moda

dela țără. Numai séra trăgeam la odaia mea, cându era óra de culcare și cându Fridericú, prândú unú lâmpasiú ca și cându ar' visita sentinelele, mă petrecea, iar' diua întrégă o petreceam în sênulú familiei lui. Ne întélesărémú după lungi desbateri, ca cheltuielile sê mi le plătescú eu. »Dacă voiți sê vê fiu óspele, le díseiú eu, primescú pe tîmpú de-o dí și nópte, dar' dacă mă lásati după voia mea, atunci voiú petrece trei sêptâmâni cu d-vóstre.« Nici odatá n'am mîncatú atáta curechiú cu sarmale, nici n'am prîndítú cu așa poftá mare. Dómna Fridericú, nu scia sê facá decátú cele dóuê séu trei plesá de mîncári obicinuite la țierá; ea le pregátea fórté bine, cu o curétenie desévêrsítá și-și servia óspetii cu atáta inimá, încátú îți fácea cea mai mare tihná la mîncare. Cei doi copii, unulú de cincispredece ani și altulú de treispredece, erau plini de sánátate și de potere, puçinú cam seriosí, cam plumboși, dar' omeneti și cu bunú sêmțú. Sê fi vêdútú cum sê iubeau acești ómeni! O bucurie mai mare pentru mine nu era, decátú a le ceti sêmțirile din ochi.

Avea o locuință bunișorá. Intrarea era prin curtea șcólei, provêdútá bine cu aparate de gimnasticá. Clase de invêțámêntú erau dóuê, lipite una de alta, de-óre-ce Fridericú avea unú invêțátoriú secundarú (adiunctú). Tóte aceste erau bine întocmite, și cu deosêbire fórté bine țênute. Casa invêțátoriului, cládítá înainte de tîmpulú reformelorú, era fórté micá. Bucátária îi era ca odaia de mîncare, de-óre-ce Fridericú aflase de bine de a-și face unú cabinetú din odaia care era pentru prîndítú. De-asupra sê aflau dóuê odái în cari acești patru inși erau cam strimtoráti, și atáta era totú. Ca rêsplatá, grádina era vastá, în raportú deplinú, una din cele mai frumóse grádini, în feliulú ei, din câte am vêdútú vre-odatá. Intrándú în ea te pátrundeá unú mirosú sánátosú de flóri și de fructe de care aerulú era îmbalsamatú. Nu era nici unú degetú de locú nefolosítú, nici o buruiéná; totulú era plivitú, rasú, curáțítú, legatú. În această grádiná poteai vedé soiurile cele mai frumóse de fructe, de legumi, flóri comune, însé eclatante și bine alese. Tóte aceste îi fáceau grádinariului cea mai mare onóre, care nu era altulú decátú Fridericú ajutatú de cei doi fií ai sêi. În fundulú grádinei era unú tunelú, de totú tapetatú cu stânjiniță și cu roze urcátóre, de unde sê desvêlea înaintea ochilorú unú șesú bine cultivatú și în depártare primii munți din lanțulú vosgesilorú.

Miculú cátnunú era întregú întregulú de cealaltá parte a casei, ast'feliú încátú zácea acolo ca pe unú șesú întinsú. Unú locú micú îngráditú, ce era în legáturá cu grádina, aparținé dómnei Fridericú. Acesta era moștenire párintéscá. O parțelá pe termurulú cursului unei ape, formá o livadá unde páscea o vacá frumósá. Restulú producea puçinú orzú și gráu. »Eu sum pe deplinú fericítú,« dícea Fridericú. Tóte dorințele imi sântú împlinite. N'am decátú sê-i mulțámescú lui Domnedéú și sê-i cerú sê binecuvinte cariera copiilorú mei.« Ílu întrebáiu despre ce'a-ce voia sê facá din ei.

„Amiculú Familiei.“ Anulú XIV. — 1890. Nr. 10.

»Mai antáiú soldatí, díse Fridericú, și încă din amêndoi, celú mai micú nici nu vrea sê audá de eliberarea legalá. I'upá acea ei vorú fi invêțátori ca și tatálú lorú, séu economi, după cum își vorú alege. Ei își vorú face esamenulú pentru unú cursú superiorú înainte de ce clasa lorú de etate ar' fi chematá, și încă cu succesú despre acea eu rêspondú; cea-ce nu-i împedecá de a invêta totú cea-ce trebuie sê șcie unú arendatorú. Celú mai mare încă de pe acumú ar' fi unú escelentú báiatú la moșie. Elú s'a togmitú în acestú anú pentru tîmpulú secerișului și remunerația lui ne va prinde bine «

Fridericú voi se-mi arete caetele lorú, și a mă face sê asistú la lectiunile ce voia sê le dee, cândú ceialaltí școlari ai sei plecaserá. N'am pututú de locú sê convingú pre amiculú meu Fridericú nici pe celú-alaltú amicú alú meu Joanú Le Fló, care era invêțátoriú ruralú la scóla din Saint-Jean-Brevelay, în Morbihan, cumcá eu însu-mi nu sântú unú feliú de invêțátoriú pentru scólele poporale. Ei șciau în modú confusú, cá eu fusesemú profesorú la Sorboná până în luna Decembre a anului 1851, și ei conchideau de aici cá eu trebuiam sê fiu de totú fórté în aritmeticá și sê am unú cursú și o scrisóre admirabilá. Scrisorile, ce li le scriam ar' fi trebuitú sê-i luminezé în acestú punctú din urmá. Ei sê gândeau póte cá eu imi rezervam frumósa mea scrisóre pentru ocasiuni sêrbátoreșci și cá pe temeiulú cunoscinței nóstre intime eu le trimeteam numai nișce mîngituri de scrisori.

Trebuie sê díci, cá scrisórea celorú doi școlari fáceau mândria tatalui lorú. Trásurile grósá le fáceau cu o siguritate de máná, cele subțiri cu o finetá, și tótá scrisórea era ca unú modelú tipograficú! Ortografulú era mulțumitú. Cu acésta scrisóre, gândii eu ei vorú fi canceliști, după unú anú de serviciú, și sergenți-majori după doi ani. Am fostú silitú sê-i invêțú multe lucruri dela cari nu vorú poté trage multú folosú, imi díse tatálú, dar' trebuia sê percurgú cum sê cade totú programulú avêndú în vedere esamenulú. Dêcá eram liberú, m'așiu fi bágatú cu ei în istoria Franciei.

Fridericú avea pentru invêțarea istoriei unú escelentú metodú. Mai antáiú elú invêta pe școlari cu temeiú geografia fisicá: fluviile cele mari plutitóre și navigabile, munții, tîermurií măriiilor cu porturile lorú, produçtiunile diferitelorú provincií, frumsêțile lorú cari sântú nenumérate.

Elú istorisia în urmá succesiunea regilorú și principalele evenimente, cu o fórté micá cronologie, pentru-ca sê se póta pástra în minte, și fá-cândú cá sê réiese totú cea-ce concura a forma unitatea Franției. Elú stáruia asupra cartelorú comunelorú, asupra staturilorú generale, asupra condițiunei muncitorilorú și a țéranilorú. De câte-ori da preste vre-unú frumosú periodú de domnire, vre-o ispravá mare de arme, o epocá importantá a istoriei, a literilorú séu a artelorú, elú totu-de-a-una sê opria. Pe câtú era de scurtú întrú a țese în modú ordinarú evenimintele, pe atátú sê aráta de abundantú pentru totú cea-ce era propriu a pro-

voca iubirea Franției. Fredericū cetia capitule lungi din Henri Martin s'eu din Michelet, cu deosebire din Michelet. Mi-a fost uşor de a vedea, că istoria învăţată în modul acesta farmeca şi pasiona pe elevii săi.

Cându se întempla să citeze pe Joana d'Arc, pe Duguesclin s'eu Turenne, ochii lor scânteiau. Elevii cunosc'eu asemenea şi pe Corneille şi Racine. Fridericū îi făcea să înveţe de rost şi unele versuri frumoase şi chiar' şi acesta făcea, după părerea lui, parte din istorie. Revoluţiunea din 1879 era s'erbătorită în acesta mică lume ca o reinviere a omenimei. Aici terora era blăstemată; imperiul slavit afară din cale. Anevoie poteai da de desdespoţi, pretutindenea vedeai numai învingători.

Poporul suveran, marea naţiune, marea armată pe totu minutul le auşia în r'ecitările învăţătorului şi în răspunsurile şcolarilor. Ei pre-măreau caracterul nostru cavaleresc, bravura noastră, estrema noastră sociabilitate. Unu orgoliu mai naiv şi unu patriotism mai sincer ca aici nicăiri n'ai fi potut afla. Observai cu plăcere, că Fridericū lăudându Franţia, nu însufla ură în contra ţerilor vecine. Pentru acesta îi trăs'ea luarea aminte. »Mai bine e să iubesci, imi d'ise elu. Lumea e bună: Franţia e mare. Ea, pentru a să înalţa, n'are lipsă să dejosescă pe celelalte ţeri.«

Tota lumea şcie cum sa luptat Alsaţia în 1870 şi 1871. În tota Franţia, nu era provincă mai frantzuscă nici mai r'eboinică. Toti plecară şi să batură ca nişce eroi, chiar' şi copii. Nu m'a cuprinsu mirarea aflându, că Fridericū fuses'eu numit'eu oficeriu, şi că elu era, încă din d'ilele de-antăiu, prea bine vedut'eu în regimentul s'eu. Valentin (prefectul nostru) imi scris'eu că elu s'a fostu distinsu în mai multe ciocniri, şi că era stimat'eu pentru drepta lui judecare şi bravura lui calmă şi întrepidă. În timpul impresurării, noi trăiram'eu în Parisu, ca într'o insulă îndepărtată, despărţită de cealaltă parte a lumii, necunoscundu decâtu evenimintele mari, cunoscundu-le rău, şi în nesciinţa absolută despre totu ce nu interesa decâtu pre unii.

După asediul urma capitulaţiunea comună: totu atatea doreroase reamintiri. Nu era timpu nici de unu momentu, în torentul afacerilor publice care ne tărăia cu sine, de a ne mai gândi la de-apoşele s'eu amicii noştri.

Eram în cabinetul meu, în palatul din Versailles, ocupat'eu cu redactarea unui raportu în privinţa denumirei unui episcopu d' Ajacio; v'edau aceste amărunte pentru a v'edea cu câtă precisiune imi reamintesc'eu lucrurile. Auşii sgomotu în antişambră, ba aprupe şi strigăte. Invederat'eu că la uşă era servitoriul meu carele, conformându-s'eu ordinelor mele, refusa de a introduce unu vizitatoriu recalcitrant'eu (ind'ereticu). De-odată, uşa să deschide cu putere şi Andreiu, vechiul meu servitoriu de odaiă, care din norocire să afla acolo, pus'eu înaintea mea pe biuroul meu o bucată de hârtie cuprinzându aceste două cuvinte: »V'edua lui Fridericū şi unicul ei fiu.« Rarū mi sa întemplat'eu

să încerc'eu o dorere atâtu de apesătore, nici chiar' în acestu timpu m'anosu în doreri.

V'edua era mai linişcită decâtu mine, cu ochii săci cu obraji încreţiti m'ani şi buz'ele puşinu tremurătore. Îmb'etrinită cu douăzeci de ani, cu o figură încă voinic'escă sub sdreanţele ei, căci ea purta haina miseriei. Aşa dară elu era mortu, ei erau morţi. Ea işi scos'eu din buzunariu o cruce de onore. Acesta cruce i-o pus'era pe peptul s'ermanului meu amic'eu, în spitalu. Elu era încă cu cunoşciinţa de sine în acelu momentu. »D-ta eşti unu erou,« îi d'ise generalul. Fridericū încercă să-si redice m'ana ca se-o stringă pe acea ce i să întindea, dar' nu mai avu putere, mortea era lângă elu. O oră mai târziu să stins'eu.

»Amu aflatu aceste amărunte dintr'o epistolă a colonelului s'eu, imi d'ise ea. Băiatul meu Paulu era de şeptespredece ani, elu să angajă. Elu imi d'ise: »Acum e r'endul meu.« Nu încercăi a-lu r'etene Imi d'iseiu că tatăl s'eu încă nu l'ar' fi r'etenu Elu a plecatu.« Apoi, mai târziu şi cu o v'oce tremurătore v'edua d'ise: »Elu nu a moritu de glonţu. Nu. Frigurile tifoide i-au stinsu d'ilele!«

Nu cutezaiu în acea d'i să-i vorbesc'eu de alt'ceva decâtu de cei doi morţi ai sei, şi cu toate aceste, ochii nu-mi poteam desface de pe hainele ei destăinuitoare. »Sunt'eu aduşi la cerşitorie imi d'iceam eu. Dar' cum să le vinu într'ajutoriu? Ea era storsă de puteri. I-am propus'eu să lăsăm'eu pe d'ia următore finea conversaţiunei noastre. »Am să te întreb'eu despre multe amărunte, vomu vorbi despre situaţia d-tale şi despre viitoriul fiului d-tale. Fiind'eu în aşceptare, o să petreceţi noştea la mine.« Ofertul meu nu era pré frumosu. Noi nu aveam'eu decâtu unu singuru patu de trasu pentru tota familia. Doi fii ai mei şi eu ne culcam'eu pe saltelele, ce le puneam'eu pe podine într'una din salele museului. V'edua imi refusa cu ori-ce preţu. Isbutiram'eu ai afla o mansardă în hotelul dela V'enătore. Noştea amu petrecutu-o gândindu-m'eu ce a-si pot'eu face cu ea. Ace'a cari n'au trecut'eu încă nici odată prin afaceri, uşor'eu ar' crede, că unu ministru totu-de a-una află nu-mai decâtu locul celu caută. Dar' nu e aşa. Sunt'eu drepturi câşcigate, regulamente, promisiuni făcute; prea puşine locuri de almintrenea pentru femei. Ea avea dreptul'eu la o pensiune ca v'edua unui căpitanu. Acestu grad, ce i s'a dat'eu, în decursul r'ebouiului, afară din calea regulamentului militar'eu, ore i să va r'ecunosc'eu? Cătu de mare ar' pot'eu fi ac'estă pensiune? Ar' trebui, în totu casul, să aşcepte multu timpu după ea, şi aşceptându, ce să va alege din ea. M'eduseiu deci de diminetă la Le Flô, care era încă ministru de r'eboiu. Imi promis'eu că va urgia lichidarea, şi imi ofer'eu nişce parale. Dar' nu era vorbă de unu ajutoriu pentru momentu. Era de prev'edut'eu, că v'edua trebuia să aşcepte mai multe luni de d'ile, în acea desorganisaţiă generală a totoror'eu servişilor.

Numai pe am'edji o putu inşciinţa să vină. Nu m'eişelase mi. Acestu drumu lungu, de-a curme-

zişul liniilor germane, cu drumuri de feră parte închise parte rupte le fuseseră o tortură. O parte din drumuri o facură pe jos. În mai multe rânduri îi opriseră pe loc. Alsaţianii refugiaţi; Acesta nu era un titlu spre a se bucura de spriginul învingătorilor. Spunându-ve adevărată nici unul nici altul nu mâncaseră decât pâine. Văduvei îi mai rămaseră încă vre-o cincideci de franci. »Dar dicea ea, numai banii ăştia ne mai scapă de cerşitorie, şi nu m'ar lăsa inima să-i cheltuesc. Elu a fost admirabil, adaugă ea, arătându mi pe fiul sū; în momentele cele mai periculoase şi cele mai triste, elu nici cându nu gândia decâtu numai la mine.«

Eu înţelegă bine că, decându Fridericu s'a depărtat, ea n'a primitu nimic din lăfa lui de învăţtoriu

Acasă aveai un pământu, îi dăse eu, o vacă. ... Vaca amă vëndutū-o vecinilorū, dăse ea; şi din ce'a-ce amă căpătatū pentru ea ne hrănimă astăzi. Asemenea ne-amă vëndutū totū mobilierulū. Mi l'au plătitū cam slabū; nu doră că n'ar fi voitū, ci fiindū-că era cam ruinatū. — Dar' pământulū? Dar' pământulū? Cu unū aerū de uimire dăse: »Elu avea să remănă în Alsaţia să-lū păzescă, să devină germanū.« Era lucru limpede că ea chiar' nici nu s'ă gândisē ce face. Ea işi luasē rămasū bunū dela vr'unū bine, şi îmbrăţisase négra miseria, fără a-şi trage sēmă, ca o necesitate căreia omul i s'ă supune, pentru-că numai este altă cale de scăpare. Cu tōte aceste imi dăceamū că e o femeie, o văduvă!

Ea imi află ore cumva din ochi gândirea mea. »Armata!« dăse ea. Înţeleseiū. Armata germană! În primul momentū nu m'ă gândiamū la asta: aceste situaţiuni erau atātū de nouē! Copilulū era de cincispredece ani. Rămasū în Alsaţia, din elū sar' alege soldatū, soldatū germanū, în majorenitătea lui soldatū în armata care omorisē pe tatălū şi fratele sū, soldatū contra Franţiei. Atunci nu-mi spusēră că veniau mai alesū în Franţia pentru-ca să fie soldatū francesū, şi soldatū încă înainte de a avē vârsta recerută: dar' eu o ghicī. Acēsta nu era nici din mâniae nici din dorū de răsbunare. Elū voia să se dea soldatū. Mamă-sa încă s'ă învoia.

Din graţia lui Domneḃu elū s'ă va lupta pentru patrie, întocmai ca şi tatălū şi fratele sū, cari muriseră pentru ea. Sermana mea amică vorbia cu o linişce aparentă, şi cu o tainică îngrijire. Ea nu avea speranţă decâtū în mine, dar' nu-şi făcea nici o iluziune despre pretinsa mea atotputernicie. Ce era atunci şi unū ministru? Noi ne siliamū de a mântui Franţia cu nimicū.

Mântuitu-amū? Eu credū că da. Acēsta aşū afirma-o cu mai multă siguritate decă amū potē să uitămū certele nōstre interne. şi s'ă lucrămū cu toţi împreună şi cu o inimă s'ă ne pregătimū soldatū şi mijlocele nōstre pentru o luptă apropiată. Isbutescu în sfērşitū, în anulū 1871, s'ă-mi aşedū pe cei doi naufragiaţi ai mei. Luai sarcina băiatulū asupra mea, carele s'ă angaja la miliţie

îndată ce ajunsē la vârsta de optspredece ani, deveni oficeriu în cursulū angajērii s'ale de a două oră, obtēnū permisia de a servi în Tonkin, şi acolo s'ă arată demnū de părintele sū şi de tēra sa. Imediatū aflai unū micū locū pentru mamă-sa în atelierelē Bancei, mulţumitū d-lui M. Rouland, cu care numai atunci făcū cunosciŃta şi carele imi făcū în acēsta epocă mai multe servitū de acea-şi natură. Mama şi fiulū, cari suntū bunī francezi, eu garantezū, că au rămasū şi bunī alsaţienī. Ei nu mai au pe acēstū pământū acea ce a fostū pentru amēndoi casa părintescă; ei nu mai au decâtū două morminte. Acolo şi-au lăsatū inimelē lorū.

(Jules Simon)

I. E. Prodanū.

Regina României în Academia română.

Dintre tōte Academiile lumii, tēnēra Academia română este cea de-antēia, care a avutū fericirea de-a auḃi pre o Regină cetindū înaintea membrilorū sēi şi a publiculū una dintre numărōsăle şi preafrumōsēle sale inspiraţiuni poetice. Şi cuvintele, cu cari Regina României şi-a întrodusū lucrarea s'a suntū unū capū de operă de delicateţă femeiescă, de sublimă resigitaune, de imagini pline de dulce şi înduioşitoare poesie.

Audite odată, ele s'ă întipărescū pentru totū-de-a-una în memorie. Şi publiculū audindū-le, şi-a arētatū admiraţiunea sa atātū prin dese aplause câtū mai cu sēmă prin acēlū freametū, care denotă în marile grămădiri de omeni şi de inimī emoţiunea adēncă, căşunată de măreţe adevēri.

Iată cuvintele de întroducere a scierei »Visulū Poetului« ce ilū publicămū la altū locū.

— »Suntū acum câteva zile, onoraţii membri ai Acedemiei şi mai cu sēmă genialulū nostru preşedinte, carele tocmai astăzi, spre dorerea nōstră a tuturorū, lipsesce din mijloculū nostru, m'au rogatu să rostescū şi eu în acēstă adunare de învăţai câteva cuvinte. — Am răspunsū cu s. scripturā: Femeia s'ă tacă în beserică. Nici chiar' astăzi nu mi-am schimbatū părerea, şi voiū dăce totū-de-a-una, că activitatea femeiei nu trebuie s'ă esă din interiorulū sfântū alū casei. Glasulū femeiei nicăiri nu sună mai dulce şi mai frumosū, ca la vatra ei, în mijloculū copiilorū ei.

Mie însē Domneḃu mi-a întinsū vatra şi mi-a măritu-o. Ore dulcea mea tēră, cu cetele ei mândre de copii, cu toţi Români dintr'însa, nu este pentru mine o vatră mare şi scumpă? Dacă m'am hotăritū decī a vorbi, o facū fiindū-că suntū la vatra mea, în mijloculū copiilorū mei. Ce am s'ă cetescū astăzi nu e decâtū o poveste, — o poveste, cu bălauri şi cu voinici viteji. Dacă vorbindu nu tēnū fusulū în mână, me voiū încerca totuşi a tōrce unū firū lungū şi subţire, din care ascultătorilū bine gânditoriu va potē tēse o pânză trainică şi frumosă.

DIN VIÉȚA DE BUCUREȘCI.

Iată cuvintele ce Carmen Sylva, printr'una din acele splendide inspirațiuni de poetă, regină și femeică, știe a le cetî în inima Ei.

În urmă M. S. Regina a început ceteirea povestii »Visul Poetului.«

După terminarea cetirei, secretariul general al Academiei române dl. A. Sturdza în numele său și a colegilor săi mulțumi pentru această distincțiune rostind următoarele cuvinte primite cu viue aplause din partea mulțimei.

— »Lumea admiră și iubește pe acei asupra cărora sa revărsat harul ceresc de a cânta dorerile și fericirile, cugetările și aspirațiunile ce de vécure o mișcă și o împing spre o perfecțiune totu mai mare. Popóarele au binecuvântat totu de-una sufletele înfocate de dorul cel neatinșu, aprinsu de domneșire în inimile lor. Când însu celu alesu dintre toți ocupă locul de frunte în popor și cându strunele alăutei sunt mișcate de mâna gingașe a unei femei, farmecul ce se revărsă asupra tuturor e fără séménu.

Multe minuni am vădutu noi Românii sevîrindu-se în această de Domneșu binecuvântată patrie a noastră. Din două țeri împilate ne-am înălțat cu putere și ne-am luat avéntul; încă mai multu, avemu consciența acelei puteri, acelu avéntu. Amu atrasu asupra noastră respectul altora și am luat unu locu în mersul lumii. Din țera și din popor fără de rost ne-am făcutu o țera și unu popor cu rost.

Dar' minunea, care vine ca o binecuvântare cerescă, este acea a vedu strălucind pe tronul țerii, în fața poporului — munca neincetată: — nu numai munca cârmaciului gânditoru și înțeleptu, ci încă munca aceleia, căreia i sa dat glas și versu de a mișca inimile până în adencurile lor nemăsurate.

Vorú posedă academiile celoralte țeri mai vechi multu învățati, dinaintea cărora lumea întregă se închină cu respectu; dar' noi, Academia română, cea mai tinăra din corporațiunile învățate, avemu o rară fericire, acea de a admira în regina țerii pe cântăreța, a căreia veste a trecut în adevérú, cum dice Românulú, preste șapte țeri și preste șapte mări.

Suntemu mândri de Carmen Sylva și mulțumim ilustrei noastre protectore, că nu a pregetatú a veni printre noi și a lua parte activă la lucrările noastre.

Numele Vostru, regină, ca și numele marelui nostru rege, vorú fi totu-de-una ca doi luceferi, ale cărora rațe vorú lumina și încălđi în veci mersul poporului român.

Să trăiti, Maiestățile Vostre, mulți ani, spre a întări totu mai multu măréta clădire ce sa fundatú pe credința, pe voința și pe munca poporului român. Să trăiescă urmașulú Vostru, ca să umble pe calea ce ați deschisú cu aceași inimă învăpăiată pentru binele poporului și decisă a lucra pentru gloria patriei.«

O manifestație. — Flori roșii. — Unde e locul femeii? — Ședințe solemne — Concertele simfonice. — Faust. — Bocaccio, — Martha. — Fr. de Floton. — Artiștii operei noastre.

De multu n'a fostu datú Bucureșilorú să vedă o manifestație așa de împosantă ca acea a liberalilorú, făcută în ziua de 25 Martie (6 Aprilu), cu ocașiunea proclamării unirei disidentilorú cu naționalii. După într'unirea ce a avutú locu în sala Ateneului vechiu, lumea — care umpluse nu numai sala, dar' și rotonda tribunalelorú, cum și partea acea a grădinei Cișmegiului — porni spre strada Dómnei la d. Dumitru Brătianú, șeful grupului disidentu, care, fiindu bolnavu, nu potuse asista la într'unire. Capulú colonei ajunsese în piața teatrului, cându piața Ateneului încă nu se golise cu desevêșire, si conductulú era cu atâtu mai impunătoru, fiindu formatu numai din ómeni de cea mai bună condiție. Singurii pantaloni creți erau ai bivolarilorú din Giurgiu cari, ca liberalii din totă țera, țenuseră să fie reprezentați la această într'unire.

E destulú să vă spunú, pentru a vă face o idee mai justă de numărul manifestațiilorú, că în ziua acea n'au mai rămasú flori roșii în piața. Bietele florărese făceau ochi mari vedéndu cautaerea ce aveau modestele părăluță și uitatele imortale, ce altă-dată n'aveau nici o trecere. — Mai ia și dela mine, domnișprule! — diceau, vedéndu pe toți cu buchete, ócheșele florărese ce mișună pe trotuarele podului Mogoșoiei, și-și presintau străchióarele cu micșunile.

— Ai flori d'astea?

Și cei acostați le arétau mánunchiulú de flori roșii ce portaú.

— Ba nu, că până ađi n'a cerutu nimeni; dar' o să aducemú mâne.

Și a dóua đi, de vorú fi adusú, au potutu vedea, spre marea lorú decepțiune, că nu mai trebuiau: Era prea târdiú!

Iată cuvéntulú enigmei:

Mândrii de porecla lorú de roșii — adevă mánjiți de crime — pre care protivnicii lorú politici le-a datu-o odinórá și cu care au rămasú, liberalii primiseră cu entusiasmu lozince propusă de d. Nicolau Jonescú, la într'unirea intimă din ajunú, dela hotel de France, de a veni a dóua đi la într'unire purtândú toți o flóre roșie la butonieră. De-alt'felú nici că se putea unu cuvéntu de ordine mai la vremea lui: Era Domineca Florilorú.

Dela dl. Dumitru Brătianú manifestații reurcară calea Victoriei, trecéndu în cea mai perfectă linisce pe dinaintea palatului regalú, la dl. Ionu Brătianú. Dacă însu trecerea lorú n'a turburatú linisce publică, mulțimea a opritú în locu tramvaele și șirurile de trăsuri ce mergeau sau veniau dela șosea, căci ziua fiindu admirabilă, totă aristocrația noastră și toți cei cari o maimutescú țenuseră să-și arete eleganța prin alea gene-

ralului Kiselef, pe cându cei cu gusturi mai patriarhale își ospătau peștele la Bordeiu s'au la grădinile Herestrăului.

Precum unirea grupurilor liberale a provocat înșghebară partidei democratice, — compusă din radicali și disidenții răsunți, — această întrunire a fost punctul de plecare al unei activități febrile pe terenul politic, de-alt'felu singurul care mai dă semne de existență la noi, unde toți facem politică. Numeroase și dese întruniri — generale s'au parțiale — ale liberalilor, au provocat în rândurile adversarilor o deopotrivă activitate: Numai Duminică (8/20 Aprilu) au fost trei: a liberalilor la Ateneu; a Conservatorilor la Orfeu și a Democraților la Băile Eforiei. Prima ciocnire a și fost în ziua de 15/27 curentu, cu prilejul alegerei unui senatoru în colegiul alu doilea de Ilfov, unde candidatul guvernamental a avut numai șese voturi preste majoritatea cerută de lege.

* * *

O întrunire cu totul de altu soi s'a ținut în sera aceleia-și zile la Academia română. M. S. Regina membră onorară, a vrut în ajunul închiderii sesiunii generale a anului acestuia, să lase colegilor săi o impresiune adâncă și durabilă de măiestria stilului și farmecul graiului ei. Și pentru că sala ședințelor Academiei nu e nici destul de spațioasă, nici destul de somptuoasă spre a putea servi de cadru unui tablou așa de minunat: alu unei femei de două ori regină: și prin rang și prin spirit, povestindu-și visele-i nădravene în mijlocul unei republice literare, — s'a ales sala Senatului, care de-alt'mintrelea e totu în palatul Universității. Cuvintele pline de farmec ce Regina a rostit înainte de-a cetă »Visul poetului« se reproduc la altu loc. *)

Cătu despre povestea înșă-și — care nu-i decât o alegorie, — se află publicată la altu locu totu în acestu număr a fôiei noastre. Voiu înșemna dar' numai că acesta e prima dată că o regină vine să se producă în sênul unei corporații literare și această deosebită onoare a fost rezervată Academiei noastre. De-alt'felu sesiunea de estimp a fost bogată în solemnități de acestu felu. Spațiul restrins alu unei cronice nu-mi permite decât să amintesc vizitele principelui de Neapole, moștenitorul coronei Italiei și ale principelui Ferdinandu, moștenitorul nostru presuntiv, cari amândoi au fost proclamați de membri onorari ai Academiei. Voiu reproduce numai cuvintele bine sêmțite cu cari d. Cogălniceanu, președintele Academiei, a înmanat principelui de Neapole, la hotelul Bulevardului, diploma de membru:

»Legămintele de sânge, cari unesc România cu Italia, n'au fost uitate în cursul lungilor secolu de străvechia colonie română dela Dunărea-de-jos. Noi am conservat viu numele prea bunului părinte Trăianu și alu nemuritoare cetăți mame Roma.

*) Veđi articolul: Regina României în Academia română — pe pag. 151.

»Ești primul principe alu Italiei-Unite venit să vedă antica provincie romană astăzi Statul român. Români nu voru uita nici-odată că la întemeierea Statului lor a contribuit cu putere ilustrul vostru bun, regele Victoru Emanuelu.

»Fii, principe, binevenit între Români!

»Ca semn de aceste sêmțăminte, Academia română, în ședința sa dela 6/18 Martie curentu, te-a aclamat în unanimitate de membru onorariu alu ei.

»Totu-de-odată, dorind a perpetua memoria zilei în care ai venit în mijlocul ei, Academia a votat o medalie comemorativă, simbolu alu reintelnirii în iubire a României cu Italia.

»Să trăiescă Italia!« etc.

* * *

Nu înzădaru primăvera e tîmpul cînteecilor: — De pretutinden

Sbor' armonioase, tainice cîntări.

În fie-care anu revin cu ea și concertele simfonice organizate de d. Wachmann, cu care ocaziune putem să ne mai desfătăm auzul cu o musică frumoasă bine interpretată. Ca cele de anțertu, ele sau dat în palatul Ateneulu, dar' estimpu au fost mai bine cercetate. Incepute la 11/23 Marte, cele patru concerte, formând prima serie, sau urmatu la intervale de una sau două sêptemâni, până la 8/20 Aprilie, cându a fostu celu din urmă, de ore-ce cele două concerte anunțate pentru seria a doua nu s'au mai dat. Programele au fostu ca totu-de-a-una alese; cu deosebire însă concertele alu doilea și alu patrulea au fostu adevărate serbări musicale. Însemnă printre bucățile ce au fostu gustate până a fi bisate, în cele de-antăiu: Preludiul din Lohengrin de Wagner și Torcătorea de Mendelsohn, orchestrată admirabil de Guiraud; asemenea forte aplaudate Simfonia a patra, în si be mol, de Beethoven și Suita de orchestră — Peer Gynt — de Grieg; iar' în celaltu: Danțulu Elfiloru, solo pentru violoncelu de Popper, executat cu multă măiestrie de d. Dinicu, cu acompaniamentu de orchestră, ca și Kol Nidrei alu lui Max Bruch; uvertura din Carnavalul Romei de Berlioz, preludiul din Parsifal de Wagner și celebra Simfonie pastorală a lui Beethoven, ce complectau programa, încă n'au fostu mai puțin gustate și aplaudate.

Cei șeptedeci și șese de executanți au făcutu onoare artei și nu potem decât să regretăm cauzele cari au venit să contribuască a ne lipsi de ultimele două concerte anunțate, de ore-ce »sesonulu înaintat« nu ni se pare a fi adevăratul motivu.

* * *

Dar' nu aceste sunt singurele manifestații musicale ale luni! Teatrul Naționalu ne-a dat — cu slabele poteri de cari dispune — una după alta: Faust, Bocaccio și Marta. Faust, fermecătorea operă a lui Gounod, jucată Duminică (8/20 Aprilu) cu d. Alfieri, cantorul templului israelitu, n'a avut succesul așteptat. Astfelu la a doua reprezentație, Vineri, sala era aproape golă, căci afară de Teodorescu, care a fostu su-

perbû în rolul lui Mefistofelû, și de dna Chri-senghi (Margareta), interpretația a fostu slabă. D. Alferi e prea antipaticu în rolul fermecătorului Faustû. Obositatea s'a și mersu-i greoiu îl facu sê fie grotescu pentru unû asemenea rolû. De-alt'-felû vöcea-i e frmösă și pošede destulă scölä. Numai în notele de susû dä adesea în falsetû și câte-odată devine nasală, — reminiscența meșeriei.

Bocaccio ni se dä apröpe totû cu vechile elemente de acumû cincî ani și dacä Vasiliu (principele Orlando) era superiorû lui Rașianû, în schimbû dra Jonașcû (Bocaccio) a perdutû förte multû și nici trebuia sê i sê mai încredințeze acestû rolû. Cea ce prevedeamû încă dela debutulû d.-sale, din nenorocire s'a împlinitû, căci, departe de-a căștiga ceva, fie ca vöce, fie ca jocû, a pierdutû și pușinulû ce pošeda. Hasnașû încă nu ne potea face sê uitămû pe regretatulû Mateescu, care era celû mai nostimû Tromboli.

Măestrulû Ștefănescu, care și-a datû atâte ostenele sê ne formeze pușinele elemente musicale de cari dispune scena nöstră, avea dreptû la unû beneficiû, — pe tîmpulû acesta cândû și celû din urmă actorû își are pe alû sêu, — și și-a alesû spre acestû sfîrșitû opera lui Floton, — Floton după cum îl numia așisulû, de sigurû pentru-că cei din teatru credû că compositorulû germânû este englezû, acțiunea petrecîndu-sê în Englitera, sub regnulû reginei Ana. Spre a nu-i lăsa mai multû în acestă ignoranță, vomû spune că comitele Fridericû de Floton — gentilomû care cultivă musica cu talentû și cu succesû — s'a născutû în Mecklenburg, la Teutendorf, o vechie seniorie a familiei sale, și că tatălû sêu era șefû de escadronû în serviciulû Prusiei. Destinatû diplomației și dusû la vîrstă de 16 ani la Parisû, gusturile lui 'lû îndemnară sê ștudiezê mai bine arta compozițiunei musicale, de câtû pe cca diplomatică. Ast'felû debută de tîmpuriû și operele s'ale jucate mai antăiû de amatori, vîqură foculû rampei în 1839. În posesiunea ambelorû limbî dușmane, elû sê producea de-o-potrivă pe scenele franceze și germane. În 1841 ducele de Meklenburg îi acordă titlulû de Șambelan și de directorû alû musiceii ducale: acestă în urma unei audițiuni la Schwerin a operei Stradella, prelucrată de-alt'-mintrelea după Niedermeyer. Cum sê vede compositorulû germanû își luă bunulû orî de unde îlû găsia, ca bună-öră mai deunăqî d. Miron Vălsănescu care în Scrisorile nevinovate publicate în Revista literară, a scvîrșitû vîna de a plagia pe Jerôme Paturot alû lui Louis Reyband, făcîndu-se — culmea ingratiitudinei! că nici nu-lû cunösce, după ce i-a datû atăta materie hazlie de scrisû! Cu tôte aceste cele apröpe dödeqeci de opere ale lui Floton nu larû fi scosû de-asupra musicanților amatori. Avutû și avîndû o 'naltă poziție socială — observă Clementû, dela care împrumutămû aceste date — îi era ușorû sê găsescă unû impresariû ca sê-i montese operele și mai ușorû sê obțină aplausê de politețe. În 1847 însê, în locû de aceste aplause benevole, elû

obținû unû succesû adevăratû și căpêtă unû renume necontestatû. Cu patru ani mai'nainte elû compusesê pentru Opera din Parisû — în colabore cu Burgmüller și Deldewez — unû baletû în trei acte: Lady Henrieta. Mai târđiû elû rămaniă acestû baletû, din care eși o operă în patru acte: era Marta, care s'a jucatû în Decembre, 1847, la Viena și care urcă numele lui Floton până la ceriû. Marta e capo-d'opera lui și cea mai cunoscută din operile s'ale. Ea s'a bucuratû de unû succesû imensû în Germania. Apoi libretulû s'a tradusû în italieneșce și mai târđiû în franțuzeșce, pentru Teatrulû-liricû din Parisû, unde s'a jucatû la 15 Decembre, 1865, cu dna Nilson care, dintre tôte artistele ce-au creatû acestû rolû, a lăsatû amintiri neșterse de farmeculû cu care a interpretatû personagiulû Martei.

Iată în câteva cuvinte subiectulû operei: Lady Henrieta Durham, damă de onore a reginei — plictisită cu viêta de curte și murindû de böla uritului — sê duce cu amica ei Nancy și cu lordulû Tristan de Mickleford, la bălciulû din Richemond, unde sê amestecă — stravestite — printre lumea de tinere servitöre ce veniau aci sê-si găsescă stăpânû. Doi tineri arendași, Lyonel și Plumkett, le facû propunerî și ele primindû în glumă arvună, iată-le, conformû obiceiului, legate pentru unû anû. Târîte la casa stăpânilorû, ele sê arată förte nesupuse și neșciința lorû sê dä de golû cândû suntû pusê la torsû. Lyonel cu deosebire e 'namoratû de Marta (Lady Henrieta) care mișcată — nu-i pôte refușa o rosă — pe care-o pôrtă la serû și pe care elû i-o cere cu stăruință. Grație ajutoriului lordului Tristan, ele potû fugi, dar' la o partidă de vînatöre a Curței tînerii nöștri își regăsescû servitörele în costumulû bogatû alû damelorû reginei, și purtându-sê... ca toți stăpânii față cu slugile fugite, Lyonelû e pusû la oprêlä. Din norocire elû, copilû părăsitû și crescutû de mama lui Plumkett, are unû talismanû: unû inelû care presintatû reginei trebuia sê-i aducă norocire: Fiiulû lordului Derby, unû nobilû proscrisû, e grațiatû și reintegratû în tôte drepturile. Dar' în ignoranța nobilei sale origini și în fața abisului ce-lû despărția de obiectulû iubirei, lui, elû își perduse mintea, și tôte încercările ladyi Henrieta, care-i ofere mâna ei suntû respinsê. Atunci îi vine o idee genială. Refăcîndû scena bălciului, ea reapeare lui Lyonel în costumulû sub care a cunoscutu-o și-i cântă romanța rosei: Acestă amintire fericită împrășcie norii ce-i întunecau mintea. Și... totu e bine ce sê sfîrșesc cu bine!

Dacă subiectulû e banalû, în schimbû musica e plină de farmecû, compozițiunea elegantă, bine condusă și de unû interesû susținutû. După uvertură sê deosebesc, în actulû antăiû, cânteculû servitörelorû și corulû:

Ecco suona mezzodi,
Il mercato s'apre già.

În actulû alû doilea, quartetulû torsului, unul din cele mai frumösê ce sê potû auqî la teatru și alû cărui acompaniamentû — după părerea se-

veră a lui Clementu — e totu ce se pôte admira mai fără rezervă ca instrumentațiune, e de unu efectu deliciosu; apoi duetulu lui Lyonel și alu Martei, în care autorulu a intercalatū o fermecătoare melodie irlandeză. — Romanța rosei, atâtu de celebră și de populară, e luatā din colecția de Irish Melodies a poetulu Thomas Moore. — Apoi finalul: nōpte-bună. Cânteculū Porterulu, cântatū de Plumkett, corulū Vânătoarelorū și bucata de ensemblu suntū părțile însemnate ale actulu alū treilea. In actulū alū patrulea suntū de remarcatū două duete, inferiōre însē celorū ce precedū.

Am alergatū cu plăcere la reprezentația de Joi (12/24 Aprilie), antăiu pentru-că acestā operă era ca și nouă pentru noi, căci de și nu e mai vechiă decâtū altele, ea nu mai figurēză de multū în repertoriile trupelorū italiene ce petrecū ierlene la noi, și alū doilea pentru-că ea se cânta pentru prima oră de artiștii nostri. Adăogați la aceste și farmeculū cu care ne vrăjia neuitata romanță a rosei ce ne-a legănatū copilăria. Și dacă dra Roth, care a debutatū pentru antăia dată în acestā stagiune în rolulū Safi din Baronulū Tiganilorū, ar' fi avut pe lângă o vōce mai puternică și puçinū jocū de scenă, și dacă. dna Stefanescu — care a jocatū din complezență pentru soçulū ei și spre amintirea vechei sale cariere — n'ar' fi avutū totū defectele din trecutū, la cari se mai adăoga o copolență prea dezvoltată și cu totulū în desacordū cu rolulū agilei Nancy, reprezentația ar' fi lăsatū puçinū de doritū. Din nenorocire vōcea drei Roth e prea slabă și joculū îi lipseșce cu desēvșire. Cu tōte că e tinēră, noi nu credemū că va ajunge vre-odatā a fi mai multū decâtū o cântărețā de salonū. Cu totulū altū-ceva e Băjenarū care, plecândū în străinătate după pilda lui Gabrielescu, va potea ajunge în scurtā vreme unū tenorū di primo cartello, cum se dīce în jargonulū artisticū. Ast'felū elū a și fostū eroulū sērei, precum Lyonel este eroulū piesei. Acela-și viitorū îlū potēmū pređice și lui Teodorescu, care are o prea frumosā vōce de basū. Catopolū în rolulū lordulu Tristanū a fostū mai multū unū bufonū de operettā de câtū unū comicū de operă, și face forțe rēu urmândū pe acestā cale, căci va ajunge sē-și falsifice cu desēvșire naturalulū. Mare succesū a avutū unū altū comicū, Simonescu, unū începătoriū care a debutatū în modū strălucitū și ne îndreptătesce sē-i pređicemū o frumosā carieră, desēmnanđu-lū de pe acum ca urmașulū lui Julianū. Iată de sigurū celū mai frumosū elogiū ce-i potēmū face. In resumatū acestā reprezentațiune a operei române — în care însē numai corurile au cântatū în limba țerei — a reușitū în de-ajunsū pentru a ne încredința că, dacă pe lângă personalulū existentū s'ar' îngagīa o primadonă și unū baritonū bunī, amū potea avea o trupă de operă nu mai inferiōră decâtū multe din cele cu cari ne hărăzia diferiții impresari de meserie séu improvisați, cari de-almintrelea se pricepeau mai bine la taxarea enormă a locurilor, decâtū în alegerea artiștilorū.

A. C. ȘOR.

◆ DIVERSE. ◆

Cronică. — Reședința Episcopiei de Gherla stabilită. În urma urmelorū totū am ajunsū și timpulū acela de-a vedē stabilindu-sē în Gherla reședința Episcopiei de Gherla. Anume în dīlele mai de-aprópe sau cumpēratū în piața Gherlei două case cu unū teritoriū destulū de mare, cari se vorū străforma și respective zidī și redica așa ca se dē o locuință corespundētore înaltei poziții soçiali a unui episcopū. Zidirea se va effectui în vēră anulū viitorū. — După aceea va urma imediatū zidirea besericei catedrale și a seminarulului. — Ce bine era dacă se făcea acestā și numai cu 15—20 de ani mai curundū, și nu se petrecea vremea cu gândiri de strămutare la Baia-mare, Deeș și mai șcie Domneđeu unde!? După împregiurările locali astăđi amū avē celū puçinū cu 10—20 case româneșci mai multe în piața și stradele principale ale orașulu și totū cam atățī membrii mare parte viriliști în reprezentanța orașulu.

Comune rebotazate. Prin ordinațiunea ministrulu de interne magiārū nru 25,093 a. c. următorele comune române din comitatulū Solnocū-Doboca au căpētātū nume ungureșci, cu cari vorū avē a sē numi de-acum înainte. Așa Borleasa se va numi »Lonkafalva«, (Gârbou) Muncelulū — »Hegyköz«, Cristolțiuulū micū — Kis Keresztes, Cristolțiuulū mare — »Nagy Keresztes«, Osoiu — »Aszó«, Secalaia — »Kis Szék«, Vaadulū — »Rév-Kápolnok«, Leschia — »Laczház«, Ploșișulū — »Nyárfás«, Botisu Poiană — »Rákosfalva«, Larga — »Tágfalva«, Preluca — »Haragos« Magura — »Nagy-hegy«, Ungureniū — »Budafalva«, Garbonațiulū — »Füred«, Pitiritea — »Petőré«, Bloja — »Balázsszeg«, Ciocotișulū — »Csokás«, Rușorulū — »Rózsapatakos«, Poiana Blenchiū — »Blenke mező«, Restolciulū — »Hosszurév«, Ciula — »Gyulaszeg«, Măgura Gălgoului — »Kishegy«, Muncelū — »Kishavas«, Chirla — »Kecskés«, Poeniță — »Kismező«, Gostilla — »Gombás«, Maleni — »Kis Illonda«, Rogna — »Kornis Laka«, Dealulū-mare — »Dombhát«, Draghia — »Drágosfalva.«

Apelū cătră damele și damicelele române.

Înaltulū ministeriū reg. ung. de finanțe a binevoitū sub Nr. 6196 1890 a permite comunei nōstre române gr. or. a arangia unū *jurū de loteriă cu losuri* în favorulū fondulu, respective *edificării școlorū române confessionale* cu emiterea de 30.000 losuri a 30 cr. — Cu acestū jocū suntū împreunate cășciguri de diferite obiecte în prețū totalū de 2000 fl. v. a. — Spre realizarea câtū mai avantajōsă a acestui scopū, sa organizatū sub presiđulū subsemnatei unū comitetū de dame, care acum i-și ia voiă a sē adresa cătră preonoratele dame și damicele romane cu rogarea: sē ne vină întrū ajutoriulū acestui scopū filantropicū, cultu-

ralu și naționalu *prin donuri de obiecte diferite, lucruri de mână.* — Celu mai însemnatu obiectu la aparință va fi privityu din partea noastră ca sacrificiu prețiosu pe altariulu culturii naționale! — Dovedite de iubire și devotamentu ce a-ți datu în multe rânduri pentru interesele culturale a națiunii noastre, ne-au încurajiatu la această rogară și suntemu convinse, că binecuvântarea ceriului nu va lipsi de la întreprinderea noastră. — Obiectele destinate acestui scopu, rogămă a se tramite *până la 3/15 Iunie 1890.*, sub adresa subsemnatei în San-Nicolaulu mare, *Nogyszentmiklós*, comit. Torontalu.

Emilia Halicū m. p. președinta comitetului.

Exerciții militare în scolele meții voiește să întrodacă Ministrulu de instrucțiune alu Ungariei Csaky. Acum se studiază planulu după care ar' fi să se urmeze acelea.

Dominecă în locu de sâmbetă. Comunitatea israelită din Münster a luatū inițiativa pentru preschimbarea zilei de serbătorire săptămânariă, strapunându-o acea pe Dominecă în locu de sâmbetă. Acestă inovațiune se propoțește mai alesu prin considerațiuni de comerț și comunicațiune; și se crede că va afla aderenți numeroși nu numai între marginile Westfaliei, ci și mai departe în întrégă Europa și preste totu în întrégă lumea civilisată.

Barbieri. În Londra și preste totu în Anglia au începutu a se ocupa și femeile cu *arta barbieriei*: și ele îndeplinescū cu multă delicatetă și istețiă nu numai frisatulū damelorū — care și la noi și și aiurea ilu îndeplinescū în mare parte damele, — ci și tunsulu părulu, răsulu barbei, dirésulu mustetelorū ș. a. O damă bene-deprinsă în barbieria căștigă pe săptămână câte o guinea = 13 floreni v. a.

Trebuie să se însore! Partida social-democrată din Brasilia poștește cu totă serioșitatea ca guvernulu țerei să îndetorească pre toți bărbații ca să se însore înainte de ce ar' trece vrēsta de 30 de ani.

Bibliografiă. — În editura librăriei lui Ciurcū din Brașovū se află de vândare următoarele cărți aprobate de ministeriulu reg. ung. de culte:

Carte de cetire pentru gimnasiu, școle reale, comerciale, pedagogice (normale) și pentru școla de adulți. Ediția II. de Ioanū Popea.

Cursu metodicu de istoria naturală pentru școlele populare. Ediția II. de Ipolitū Ilasievici.

Cursu practicū de economie, cuprinđendū noțiuni despre grădinăritū, economia câmpulu, viieritū, cultura pădurilor, creșcerea vitelorū, stupăritū și cultura vermilorū de mētasă, întocmitū pentru școlele populare, pentru adulți și pentru toți care se interesază de aceste ramuri ale economiei. Ediția II. de Ioanū Georgescu.

GLUME. — O păcălitură.

Cinci prietini făcură în zilele aceste unū chef într'unu restaurantu din Viena. — La plecarea ei se urcară în aceeași birjă. Cum stăteau îndesuiți, la fiecare sguđuitură a trăsuri ei se ciocnau. În una din aceste ciocniri unulu din ei s'ență că prietiniulu de lângă elu. — unū cafegiu, — avea în busnariu o sticlă. În glumă, elu o fură binișorū și o vii în busnariulu său.

Ajunsu acasă, elu destăpă sticla și mureș. Era „bitter“ de cea nai bună calitate. Veselū, dlū H. trase câteva gături sdravene, apoi se culcă.

A doua zi de demineță se pomeneșce cu birjarulu din ajunū.

„M'a trimesū prieteniulu d-tale, cafegiulu, ca să-mi dai sticla, pe care i-ai luat-o în glumă. Am venit rșă de demineță, de frică ca nu cumva să beai din ea.“

„Dar' ce era în sticlă? — întrebă H. îngrigitū.

„O compozițiune chimică pentru scosu petele. Cafegiulu mi-a spus că e otrăvitoare...“

Cândū auđi așa. H. se îngăllănisē, tremurā și cădū josū.

„Voi de mine! Alergați la doctorū! M' m dūș... am moritū!...“

Și de frică i-sē părea că i-arde stomaculu și se svtrcoleșce pe josū și geme.

Preste câteva mementē soșeșce unū doctorū și toți prietiniū din ajurū. Ei isbucniră într'unu risū colosalū.

În sticlă era în adevēru „bitter.“ De necasū că a fostū păcălitū, H. înșfăcă sticla și o beu până la fundū.

Universulū.

Bună resplată. — — Nō ce-mi dai dacă voiū sări de-aici?

— Ți-oiu plătf cheltuielile drumulu.